

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

LAADUNHALLINTA SUOMALAISESSA KASVATUS- JA KOULUTUSJÄRJESTELMÄSSÄ

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Laadunhallinnan lainsäädännöllinen perusta	4
3	Karvin tukema laadunhallinta perustuu kehittäväälle arvioinnille	8
4	Varhaiskasvatuksessa laadunhallinnan kehittäminen on vasta alussa	9
5	Laadunhallinta perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa perustuu itsearviointiin ja kansallisiin arviointeihin	12
6	Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa on kehitetty pitkäjänteisesti	15
7	Korkeakoulujen ulkoisessa laadunhallinnassa painottuvat auditoinnit	20
8	Lopuksi	24
	Lähteet	25

Tiivistelmät 7:2021

TEKIJÄT Mira Huusko, Laura Lepola, Tuomas Sarkkinen, Anni Tuurnas, Janniina Vlasov (toim.)

KANSIKUVA New Africa/Shutterstock.com

KUVAT Shutterstock, Valokuvaaja Kari Leo, Hanna Tarkiainen

TAITTO PunaMusta Oy

ISBN 978-952-206-659-6 nid.

ISBN 978-952-206-660-2 pdf

ISSN 2669-817X (painettu)

ISSN 2669-8811 (verkkojulkaisu)

PAINO PunaMusta Oy, Helsinki

@Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

1 Johdanto

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toimii suomalaisen koulutuksen ja varhaiskasvatuksen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaorganisaationa. Karvi tuottaa arviointiin perustuvaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kehittämistä varten. Karvin lakisääteisenä tehtävänä on tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevis- sa asioissa.

Tähän julkaisuun on koottu Karvin toteuttamiin laadunhallintajärjestelmien arviointeihin ja laadunhallinnan tukeen liittyvät tehtävät eri kasvatus- ja koulutusaloille. Julkaisulle on ollut tarve, sillä huolimatta kasvatus- ja koulutusasteiden erityispiirteistä järjestäjien ja korkeakoulujen itsearviointia koskeva lainsäädäntö pohjautuu pääsääntöisesti samoilta periaatteille. Arviointia ja laadunhallintaa toteutetaan kuitenkin kunkin koulutusasteen omista lähtökohdista.

Julkaisun alussa esitellään Karvin toimintaa sekä kasvatus- ja koulutusastekohtaista laadunhallintaa linjaavia reunaehtoja. Kolmannessa luvussa esitellään kehittävän arvioinnin periaatteet, jotka ohjaavat Karvin arviointitoimintaa ja sitä kautta yleisemmin koulutuksen ja varhaiskasvatuksen laadunhallintaa. Luvuissa 4–7 konkretisoidaan, kuinka Karvi tukee koulutuksen järjestäjiä, palveluntuottajia ja korkeakouluja heidän omassa laatutyössään, kehittää arviointimenetelmiä ja tuottaa tietoa laadunhallinnan tilasta eri kasvatus- ja koulutusasteilla.

2 Laadunhallinnan lainsäädännöllinen perusta

Vuodesta 2014 lähtien suomalaisesta koulutuksen ja varhaiskasvatuksen kansallisesta arvioinnista on vastannut Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Karvi. Karvin toteuttamat ulkoiset arvoinnit tuottavat tietoa ja kehittämissuosituksia paikalliseen, alueelliseen ja valtakunnalliseen päätöksentekoon ja kehittämistyöhön sekä kansainväliseen vertailuun. Karvin tehtävänä on lisäksi:

tukea varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskeissa asioissa (Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta 1295/2013).

Osana tätä tehtävää Karvi kehittää koulutuksen ja varhaiskasvatuksen arviointimenetelmiä ja -järjestelmiä. Laadunhallinnan tuen ja ohjauksen muodot vaihtelevat eri koulutussektoreiden tarpeiden mukaan. Koulutusta säätelevät lait ohjaavat varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä korkeakoulujen tehtävää arvioida antamaansa koulutusta ja muuta toimintaa. Lait eivät kuitenkaan määrittele tarkemmin, mitä järjestäjien ja korkeakoulujen tulisi arvioida tai miten arviointi toteutetaan.

Suomalaisen koulutuksen ja varhaiskasvatuksen laadun varmistamisen ja kehittämisen ydin pohjautuu luottamukseen. Oleellista arviointien luotettavuuden kannalta on niiden läpinäkyvyys. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja koskeva lainsäädäntö velvoittaa julkaisemaan laadunhallintaan ja arviointeihin liittyvät keskeiset tulokset. Lait eivät kuitenkaan anna tarkkoja ohjeita siihen, miten, missä ja millä laajuudella tulokset tulee julkistaa.

Varhaiskasvatuksen arvioinnin lainsäädäntö on uutta

Laki lasten päivähoidosta (36/1973) ei määritellyt sitovia tai yhtenäisiä tavoitteita arvioinnille varhaiskasvatuksessa. Lainsäädännön uudistaminen käynnistyi, kun varhaiskasvatuksen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirtyivät sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen vuonna 2013 (Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta 909/2012).

Uudistus koski myös varhaiskasvatuksen arviointia. Varhaiskasvatustilain (540/2018) uudistuksen myötä varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja toimintamuotoja koskee nykyisin itsearviointivelvoite, jolla tarkoitetaan järjestäjän tekemää suunnitelmallista ja säännöllistä arviointia omasta toiminnastaan, sen vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Myös yksityiset palveluntuottajat ovat velvoitettuja arvioimaan omaa toimintaansa.

Varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tuottajan tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista. (Varhaiskasvatustilain 540/2018, 24 §.)

Vaikka varhaiskasvatustilain ei sisälly kirjausta laadunhallinnasta, arvioinnin systemaattisuus edellyttää järjestäjiltä ja yksityisiltä palveluntuottajilta toimivia laadunhallintajärjestelmiä.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen laadunhallinnan lainsäädännöllinen perusta

Yleissivistävän koulutuksen laadunhallinta on koulutarkastustoiminnan päätyttyä nojannut vuonna 1998 säädettyihin lakeihin. Kuten muillakin koulutusasteilla, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjillä on velvollisuus arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arviointia koskeva pykälä on perusopetuslain osalta pysynyt lähes muuttumattomana sen säätämisestä saakka. Vain ulkoisen arvioinnin toteuttaja on vuosien saatossa vaihtunut.

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Opetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013). Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa. (Perusopetuslaki 628/1998, 21 §.)

Lukiolaki uudistui vuonna 2018 ja arviointiakin koskeva pykälä muuttui merkittävästi. Aiemman itsearviointivelvoitteen sekä ulkoiseen arviointiin osallistumisen lisäksi lukio-koulutuksen järjestäjältä alettiin edellyttää muun muassa toimivaa laadunhallintajärjestelmää.

Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämänsä koulutuksen laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta kehittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua säännöllisesti ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin. Koulutuksen järjestäjän tulee julkistaa järjestämiensä arviointien keskeiset tulokset. (Lukiolaki 714/2018, 56 §.)

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan lainsäädännöllinen perusta

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan merkitystä korostettiin vuonna 2018 voimaantulleen lakiuudistuksen myötä. Laki ammatillisesta koulutuksesta velvoittaa koulutuksen järjestäjät arvioimaan antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta, osallistumaan ulkopuoliseen toimintansa arviointiin sekä julkistamaan arviointiensa keskeiset tulokset.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin keskeiset tulokset. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 126 §.)

Korkeakoulutuksen laadunhallinnan lainsäädännöllinen perusta

Nykyisessä yliopistolaisissa (558/2009) ja ammattikorkeakoululaissa (932/2014) on velvoittavat säädökset korkeakoulujen osallistumisesta ulkopuoliseen korkeakoulujen toiminnan ja laadunhallintajärjestelmien arviointiin sekä arviointien tulosten julkisuudesta.

Yliopistojen tulee arvioida koulutustaan, tutkimustaan sekä taiteellista toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta. Yliopistojen on myös osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin säännöllisesti. Yliopistojen tulee julkistaa järjestämiensä arviointien tulokset. (Yliopistolaki 558/2009, 87 §.)

Ammattikorkeakoulu vastaa järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laadutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä. Ammattikorkeakoulun tulee arvioida koulutustaan ja muuta toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta. Ammattikorkeakoulun on myös osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin säännöllisesti ja julkistettava järjestämänsä arvioinnin tulokset. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 62 §.)

3 Karvin tukema laadunhallinta perustuu kehittäväälle arvioinnille

Kehittävässä arvioinnissa korostuu osallistavuus, arvioinnin toteuttajan ja arviointiin osallistujien välinen luottamus sekä kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjien sekä korkeakoulujen vastuu toimintansa laadusta ja sen kehittamisestä. Suomalaisen koulutuksen arviointi pohjautuu kehittävän arvioinnin periaatteeseen. Kehittävän arvioinnin mukaisesti Karvin arvioinneissa korostuu osallistavuus arviointiprosessin aikana sekä tulosten hyödynnettävyys. (Moitus & Kamppi 2020.)

Kansallisissa arvioinneissa eri tahot osallistuvat laajasti tiedonkeruuseen, ja arviointien kohteena olevat koulutusorganisaatiot saavat palautetta toimintansa vahvuuksista, kehittämiskohteista ja hyvistä käytänteistä (Moitus & Kamppi 2020). Koulutukseen ja varhaiskasvatukseen liittyvän sisällöllisen tiedon lisäksi Karvi tuottaa kansallista kokonaiskuvaa myös laadunhallinnasta koulutusjärjestelmätasolla. Karvin laadunhallintaa tarkastelevien arviointien tavoitteena on tukea koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja niiden omien tavoitteidensa saavuttamisessa ja toiminnan jatkuvassa kehittämisessä.

4 Varhaiskasvatuksessa laadunhallinnan kehittäminen on vasta alussa

Keskeisimmät vaatimukset suomalaiselle varhaiskasvatuksen laadulle, sen arvioinnille ja kehittämiseksi ovat varhaiskasvatusta ohjaavassa lainsäädännössä, varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sekä kansallisesta ja kansainvälisessä asiantuntija- ja tutkimustiedossa. Nämä varhaiskasvatuksen kehittämistä ohjaavat poliittiset, lainsäädännölliset ja tutkimustietoon pohjaavat tiedot ovat erilaisia, mutta ne täydentävät toisiaan. Kansallinen ohjausjärjestelmä tarjoaa varhaiskasvatuksen järjestäjille runsaasti autonomiaa ja samalla myös vastuuta siitä, että laadukkaat palvelut ovat kaikkien kuntalaisten saatavilla. Järjestäjät ovat veloitettuja arvioimaan toimintaansa, mutta laki ei määrittele, miten tai millä menetelmillä arviointia tulee toteuttaa. Varhaiskasvatuksen toimijat ja järjestäjät tarvitsevatkin tukea laadunhallinnan suunnitteluun. (Vlasov ym. 2018.)

Varhaiskasvatuksen järjestäjät ja yksityiset palveluntuottajat ovat eri vaiheissa laadunhallinnassaan sekä toimintansa arvioinnin käytäntöjen kehittämisessä. Vuonna 2017 Karvi toteutti selvityksen (Mikkola ym. 2017) jonka tavoitteena oli kartoittaa järjestäjien laadunhallinnan ja itsearvioinnin käytäntöjä. Selvitys osoitti, että järjestäjien itsearvioinnin käytännöt eivät kaikilta osin vastanneet varhaiskasvatuslaissa ja varhaiskasvatussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita. Vajaalla kolmasosalla järjestäjistä ei ollut lainsäädännöstä huolimatta toimivaa itsearviointijärjestelmää tai systemaattista arviointikulttuuria osana laadunhallintaa. Suuri osa käytössä olleista malleista oli yleisiä laadunhallinnan työkaluja, jotka pohjautuivat puolestaan liike- ja talouselämän laadunhallinnan järjestelmiin ja tarjosivat vain vähän keinoja varhaiskasvatuksen sisällölliseen arviointiin. (Mikkola ym. 2017.)

Selvityksen esiin nostama arviointikäytäntöjen moninaisuus kertoo järjestäjien laadunhallintaan ja itsearviointiin liittyvästä käsitteellisestä hajanaisuudesta, mutta myös varhaiskasvatuksen toimintaympäristöjen eroista ja järjestäjien erilaisista tarpeista varhaiskasvatuksen järjestämisessä. Karvi tukee järjestäjiä arvioinnin ja laadunhallinnan kehittämisessä muun muassa yhtenäistämällä käsitystä siitä, mitä itsearviointilla ja varhaiskasvatuksen laadulla tarkoitetaan varhaiskasvatuksen tavoitteiden mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen kansalliset laatuindikaattorit antavat suuntaviivoja arvioinnille

Varhaiskasvatusta ohjaava Varhaiskasvatuslaki (540/2018) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) määrittävät tavoitteet varhaiskasvatukselle ja sen sisällölle. Nämä asiakirjat eivät määritä tavoitteita lapsen oppimiselle tai osaamiselle, vaan keskittyvät ohjaamaan varhaiskasvatuksen toteuttamista lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevalla tavalla. Myös varhaiskasvatuksen arviointi kohdistuu ensisijaisesti lapsen varhaiskasvatusympäristöön, henkilöstön pedagogiseen toimintaan, toimintakulttuuriin sekä näiden yhdessä luomiin lapsen oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin edellytyksiin. Edellytyksiin liittyviä arvioinnin kohteita voivat olla esimerkiksi henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus, varhaiskasvatusyksikön ilmapiiri ja oppimisympäristö, henkilöstön pedagogiset valinnat sekä toimintaa tukevat ja säätelevät rakenteet. (Vlasov ym. 2018.)

Karvi julkaisi vuonna 2018 varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön ja ohjaaviin asiakirjoihin perustuvan jäsenyyksen varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttavista tekijöistä (Vlasov ym. 2018). Samassa yhteydessä julkaistiin varhaiskasvatuksen kansalliset laatuindikaattorit, jotka johdettiin varhaiskasvatuslaista, varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä kansallisesta ja kansainvälisestä tutkimuksesta varhaiskasvatuksen laadun keskeisistä tekijöistä. Jäsenyyksen keskeiset käsitteet ja niiden merkitykset kumpuavat suomalaisesta ja yleiseurooppalaisesta laadunmäärittelystä, ja käsitteiden määrittely saattaa vaihdella kouluasteittain myös Suomessa. Suomalaisessa varhaiskasvatuksen arvioinnissa indikaattoreilla tarkoitetaan laatusuosituksia, jotka kuvaavat tiivistetyssä muodossa hyvää ja tavoiteltavaa varhaiskasvatusta ja antavat suuntaviivoja kansallisesti yhtenäiselle arvioinnille. (Vlasov ym. 2018.)

Karvi kehittää työkaluja varhaiskasvatuksen laadunhallinnan tueksi

Vuosina 2021–2023 Karvi kehittää yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa digitaalista laadunarviointijärjestelmää (Harkoma, Vlasov & Marjanen 2021). Järjestelmään luodaan kansallisia arviointityökaluja, jotka laaditaan alan tutkijoiden, asiantuntijoiden ja Karvin yhteistyönä. Työkalut sisältävät tutkimustietoon perustuvia laadun arviointikriteereitä sekä arviointia tukevia itsearviointikysymyksiä. Itsearviointikysymyksillä syvennetään varhaiskasvatuksen kentällä toteutettavaa arviointia ja tuotetaan järjestelmään laadullista arviointitietoa. Varhaiskasvatuksen järjestäjät ja palveluntuottajat voivat hyödyntää järjestelmää oman laadunhallintansa osana.

Karvin laatimilla arviointityökaluilla saadaan ajantasaista tietoa siitä, mihin kehittämistoiminnan tulee paikallisella tasolla kohdentua ja miten kehittäminen parantaa varhaiskasvatusta. Kansallisella tasolla arviointityökalut mahdollistavat laadunarvioinnin ja -kehittämisen osana Karvin lakisääteisiä arviointeja. Arviointiprosessin suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen edellyttävät järjestäjiltä resursien kohdentamista laadunhallintaan. Arviointityötä pitää myös johtaa ja sille on luotava selkeät rakenteet.

Varhaiskasvatuksen laatu on käsitteenä suhteellinen ja yhteydessä niihin arvoihin, joita kullakin hetkellä pidetään yhteiskunnassa tärkeänä. Tästä syystä myös varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja kehittämisen mallia ei tulkita pysyvänä, vaan lähtökohtana hyvää ja tavoiteltavaa varhaiskasvatusta määritteleville tekijöille.

5 Laadunhallinta perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa perustuu itsearviointiin ja ulkoisiin arviointeihin

Kun koulutarkastustoiminnasta luovuttiin, suomalaisessa yleissivistävässä koulutuksessa alkoi korostua itsearviointi 1990-luvulta alkaen. Perusopetusta ja lukiokoulutusta ohjaavaan lainsäädäntöön kirjattiin vuonna 1998 opetuksen ja koulutuksen järjestäjien velvollisuus arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Tuottamansa itsearviointitiedon avulla opetuksen ja koulutuksen järjestäjien on tarkoitus varmistaa ja kehittää omaa toimintaansa ja opetuksen laatua. Ulkoisilla arvioinneilla tuotetaan tietoa opetuksen ja koulutuksen tilasta kansallisella ja kansainvälisellä tasolla sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjille ja kouluille itselleen kehittämisen tueksi.

Ulkoista arviointia ovat esimerkiksi Karvin toteuttamat oppimistuloksia tai koulutusjärjestelmän toimivuutta koskevat arvioinnit. Kansallisilla oppimistulosten arvioinneilla tuotetaan tietoa opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta, oppilaiden osaamisen tasosta ja mahdollisista eroista. Suunnitelmallinen, systemaattinen ja kattava arviointi mahdollistaa oppimistulosten kehittymisen seurannan kansallisesti. Viimeaikaiset oppimistulosarviointit ovat osoittaneet perusopetuksen oppilaiden välisten osaamiserojen olevan lievässä kasvussa (Karvi 2020).

Itsearviointin ja ulkoisen arvioinnin lisäksi suomalaisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen laatua ylläpidetään esimerkiksi opettajien tutkimusperusteisella korkeakoulutuksella sekä lakiin kirjatulla kelpoisuusvaatimuksilla; opettajilta vaaditaan maisterin tutkintoa.

Itsearviointikäytänteissä parannettavaa

Itsearviointien toteutumisessa on nähtävissä suurta vaihtelua. Karvin toteuttama *Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjien itsearviointi- ja laadunhallintakäytänteiden arviointi* (2017) totesi suurimman osan järjestäjistä (59 %) olevan laadunhallinnassaan alkevalla tasolla. Kehittyvällä tasolla oli 38 prosenttia järjestäjistä. Edistyneellä tasolla ei ollut yksikään järjestäjä. Puuttuvalla tasolla oli lähes 4 prosenttia järjestäjistä. Arvioinnin johtopäätöksissä todettiin:

Tulokset osoittavat, ettei läheskään kaikilla järjestäjillä ole toimivaa itsearviointijärjestelmää eikä systemaattista arviointikulttuuria laadunhallinnan osana. Näin ollen kaikkien järjestäjien arvioinnit eivät täytä niitä vaatimuksia ja luottamukseen perustuvia odotuksia, joita koko koulutuksen lainsäädännön vuonna 1998 tehty reformi edellyttäisi. (Harjunen ym. 2017, 4.)

Systemaattinen itsearviointi ei ole juurtunut osaksi kaikkien järjestäjien toimintaa. Sen merkitys on jäänyt osittain epäselväksi eikä työlle ole löytynyt aikaa, rahaa tai osaamista. Opetussuunnitelmien uudistamiset ja lukiokoulutuksessa ylioppilaskokeiden uudistaminen ja digitalisointi ovat vieneet järjestäjien resursseja.

Järjestäjien laadunhallintaa ja itsearviointien toteuttamista on pyritty kansalliselta tasolta tukemaan esimerkiksi *Perusopetuksen laatukriteereillä* (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012). Ministeriö jakoi vuosina 2010–2013 valtion erityisavustusta perusopetuksen laatukriteereiden käyttöönottoon ja laatutyön vahvistamiseen. Vuonna 2016 perusopetuksen laatukriteerit olivat käytössä 41 prosentilla perusopetuksen järjestäjistä (Harjunen ym. 2017). Lukiokoulutuksen järjestäjien itsearviointien tueksi ei ole toistaiseksi laadittu erillisiä laatukriteereitä. Kuntaliitto on tosin luonut lukiokoulutukseen oman laadunhallintamallin vuonna 2010 (Karvonen 2010).

Laadunhallintaa pyritään vahvistamaan

Aiemmin lukiokoulutuksen järjestäjiltä oletettiin samaa kuin perusopetuksen järjestäjiltä: itsearviointia ja ulkoiseen arviointiin osallistumista. Laissa ei suoraanaisesti mainittu eikä järjestäjiltä edellytetty varsinaista laadunhallintaa tai esimerkiksi laadunhallintajärjestelmää. Tilanne kuitenkin muuttui lukiokoulutuksen järjestäjien osalta vuonna 2018, kun lakiin kirjattiin myös laadunhallintavelvoite.

Vuonna 2021 opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman (OKM 2021). Ohjelman tavoitteena on muun muassa tuottaa lukion laatustrategia, parantaa lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta systemaattisesti ja pitkäjänteisesti sekä tukea lukiokoulutuksen järjestäjiä laadunhallinnan kehittämisessä, laadun jatkuvassa parantamisessa sekä sitä tukevan toimintakulttuurin kehittämisessä. Karvi on mukana laatuohjelman seurantaryhmässä.

Laadunhallintaa pyritään vahvistamaan myös esi- ja perusopetuksessa. Valtioneuvoston koulutuspoliittisessa selonteossa (2021) esitettiin, että esi- ja perusopetuksen järjestämiselle asetetaan selkeät, velvoittavat laatutavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat indikaattorit. Laatutavoitteiden valmistelu on alkamassa ja myös Karvi on työssä mukana. Laatutavoitteiden tarkoituksena on määrittää palveluiden tavoitetaso yhdenvertaisesti kaikkialla Suomessa. Tämä on tärkeää, sillä opetuksen ja koulutuksen laatua, säilymistä ja tasaista jakautumista ei tule pitää itsestäänselvyytenä. Opetuksen ja oppimisen edellytyksistä tulee huolehtia systemaattisesti.

6 Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa on kehitetty pitkäjänteisesti

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa edistää kansallisella tasolla viisi toimijaa: opetus- ja kulttuuriministeriö, ammatillisen koulutuksen järjestäjät, Karvi, Opetushallitus ja työelämätoimikunnat. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuspoliittisista suuntaviivoista sekä ohjaa toimintaa lainsäädännön ja rahoituksen kautta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät vastaavat järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Karvin tehtävänä on tuottaa tietoa ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tilasta sekä tukea järjestäjiä kansallisten arviointien hyödyntämisessä. Opetushallitus kehittää ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa ja tukee järjestäjiä laadunhallinnan kehittämisessä. Työelämätoimikunnat osallistuvat osaltaan näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019.)

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämisen juuret

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa on kehitetty pitkäjänteisesti 1990-luvulta lähtien. Kehittämistyö aloitettiin Opetushallituksen arviointiyksikössä käynnistämällä ensimmäiset kansalliset kehittämishankkeet yhteistyössä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Kehittämishankkeissa laadittiin kansalliset laadunhallintasuositukset sekä mallit itsearviointia ja ulkoista auditointia varten.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämistä ovat ohjanneet 2000-luvulta lähtien myös eurooppalaiset linjaukset, kuten Lissabonin ja Kööpenhaminan prosessit. Linjausten tavoitteena oli yhdensuuntaistaa ammatillista koulutusta Euroopassa sekä parantaa koulutuksen laatua ja lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä. Kehittämistyön

tuloksena luotiin yhteinen eurooppalainen laadunvarmistuksen viitekehys EQAVET (*European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training*), joka on ohjannut ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämistä niin kansallisella kuin paikallisella tasolla. Nykyiset kansalliset linjaukset, kehittämistoimet ja laadunhallintajärjestelmien arvioinnit perustuvat viitekehysten jatkuvan parantamisen periaatteisiin. 2000-luvulla kehitettiin myös ammatillisen koulutuksen laatupalkinto, jolla pyrittiin kannustamaan koulutuksen järjestäjiä laadunhallinnan ja laadunhallintajärjestelmien kehittämiseen sekä hyvien käytäntöjen esille nostamiseen.

Edellisten lisäksi kansalliset linjaukset, kuten Kansallinen ammatillisen koulutuksen laatustrategia vuosille 2011–2020 (OKM 2012) sekä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2011–2016 (OKM 2011), ovat ohjanneet ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa ja -arviointia 2010-luvulta lähtien. Näiden linjausten keskeinen tavoite oli, että ammatillisen koulutuksen järjestäjillä tuli olla toimiva laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä vuoteen 2015 mennessä.

Uudistuneen lainsäädännön ja toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten myötä ammatillisen koulutuksen laatustrategia päivitettiin vuonna 2019. Laadunhallinnan merkitys korostui edelleen, kun koulutuksen järjestäjien toimivaltaa lisättiin koulutustarjonnan suuntaamisessa ja koulutuksen järjestämisessä. Laatustrategian tavoitteena on yhdenmukaistaa periaatteita sekä luoda puitteet ammatillisen koulutuksen eri toimijoiden laadunhallinnalle ja sen johtamiselle (OKM 2019).

Laadunhallinnan tilaa on arvioitu säännöllisesti

Laadunhallinnan tilaa selvitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2005 Opetushallituksen arviointiyksikössä. Arvioinnin mukaan noin puolet kyselyyn vastanneista järjestäjistä oli tehnyt systemaattista laatutyötä ja itsearviointi oli vakiintunut 77 prosentilla vastanneista keskeiseksi toiminnan kehittämisen menetelmäksi. (Löfström 2005.)

Karvi toteutti seuraavan laadunhallintajärjestelmien arvioinnin vuonna 2015. Arvioinnin tavoitteena oli selvittää, onko kaikilla koulutuksen järjestäjillä laatustrategian edellyttämä toimiva laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä. Tiedonkeruumenetelminä olivat koulutuksen järjestäjien itsearviointit ja arviointikäynnit. Arvioinnin mukaan suurimmalla osalla (71 %) koulutuksen järjestäjistä oli toimiva laadunhallintajärjestelmä, joskin laadunhallintajärjestelmien tilassa oli eroja koulutuksen järjestäjien välillä. Keskeinen koulutuksen järjestäjien välisiä eroja selittänyt tekijä liittyi laadunhallinnan kehittämisen kestoon. (Räisänen ym. 2015.)

Karvi arvioi järjestäjien laadunhallintajärjestelmien toimivuutta vuosina 2021–2022. Laadunhallintajärjestelmien arvioinnin tavoitteena on kannustaa koulutuksen järjestäjiä laadunhallintajärjestelmiensä edelleen kehittämisessä sekä tuottaa tietoa siitä, missä määrin koulutuksen järjestäjät ovat saavuttaneet lainsäädännössä määritellyt laadunhallintaa koskevat vaatimukset. Lisäksi arviointi tuottaa tietoa siitä, miten laadunhallintajärjestelmät ovat kehittyneet vuoden 2015 vastaavaan arviointiin verrattuna. Arvioinnilla tuetaan myös kansallisen laatustrategian toimeenpanoa, seuranta ja kehittämistä sekä tuodaan esille laadunhallinnan hyviä käytäntöjä.

Arvioinnin alustavien tulosten mukaan valtaosa koulutuksen järjestäjistä (86 %) arvioi laadunhallintansa joko kehittyvälle tai edistyneelle tasolle. Arviointialueittain tarkasteltuna laadunhallinta toteutuu parhaiten johtamisen ja toiminnan ohjauksen, taloudellisten voimavarojen ja henkilökohtaistamisen osa-alueella. Edellistä hieman heikommin laadunhallinta toteutuu seuraavilla osa-alueilla: laadunhallinta osana johtamisjärjestelmää, kumppanuudet ja verkostot, koulutustarjonnan ja palvelujen suunnittelu sekä yhteiskunnalliset tulokset.

Laadunhallintajärjestelmien arviointien lisäksi Karvin toteuttamat oppimistulosten arvioinnit sekä teema-arvioinnit tukevat ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa ja sen kehittämistä.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa kehitetään edelleen

Pitkäjänteinen kansallinen ja kansainvälinen ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien kehittämistyö on edistänyt koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa. Toimintaympäristön muutokset, kuten työelämään, digitalisaatioon, ikärakenteeseen liittyvät muutokset sekä alueiden eriytyminen haastavat kaikkia ammatillisen koulutuksen toimijoita kehittämään laadunhallintaansa edelleen.

Ammatillisen koulutuksen laatustrategia vuoteen 2030 (OKM 2019) luo ammatillisen koulutuksen eri toimijoille yhteisen pohjan laadunhallinnan kehittämiseksi. Ammatillisen koulutuksen laatustrategiassa ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan keskeisiksi periaatteiksi on määritetty:

- asiakaslähtöisyys
- innovatiivisuus, uudistumiskyky ja toisilta oppiminen
- joustavuus, ennakoivuus ja reagointikyky
- tietoon pohjautuva päätöksenteko ja jatkuva parantaminen
- tasalaatuisuus ja erinomaisuuteen pyrkiminen
- luottamus, toiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys.

7 Korkeakoulujen ulkoisessa laadunhallinnassa painottuvat auditoinnit

Korkeakoulutuksen kansallinen laadunhallintajärjestelmä koostuu kolmesta osa-alueesta, jotka ovat opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksen eri muodot, korkeakoulujen laakisääteinen autonomia ja niiden vastuu toimintansa laadusta sekä Karvin koulutuksen arviointitoiminta. Tutkimuksen laadusta ja sen arvioinnista vastaa Suomen Akatemia. Suomalaisten korkeakoulujen laadunhallintaa ja sen ulkoista arviointia ohjaavat eurooppalaiset laadunhallinnan periaatteet (ESG 2015). Lisäksi laadunhallinnan ulkoisessa arvioinnissa painottuvat kehittävä arvioinnin lähestymistapa ja auditoinnit. Tällä hetkellä Suomessa on käynnissä auditointien kolmas kierros.

Korkeakoulujen auditoinnit ovat riippumatonta arviointia, jonka toteuttaa ulkopuolinen auditointiryhmä. Auditoinnissa arvioidaan korkeakoulun toiminnan ja laadunhallinnan toimivuutta ja vaikuttavuutta. Tarkastelun kohteena ovat menettelytavat, joilla korkeakoulu pitää yllä ja kehittää toimintansa laatua. Suomen lähestymistapa on moneen Euroopan maahan verrattuna kokonaisvaltainen, sillä auditoinnit kattavat korkeakoulujen perustehtävät eli koulutuksen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan sekä yhteiskunnallinen vuorovaikutuksen, ja toiminnan kehittämistä arvioidaan eri arviointialueilla.

Suomalaisten korkeakoulujen laadunhallinnan arviointi alkoi kokonaisarviointeista

Ensimmäiset yliopistojen kokonaisarviointikokeilut alkoivat vuonna 1991. Arvioinnit aloitettiin vapaaehtois pohjalta pilottiarviointeina, joilla haluttiin saada kokemuksia yliopistojen arviointien toteuttamisesta sekä kokemuksia ulkomaisten arviointitapojen toimi-

vuudesta suomalaisissa korkeakouluissa. Korkeakoulujen arviointineuvosto (KKA) aloitti toimintansa vuoden 1996 alussa. KKA:n toimialaksi tulivat molemmat korkeakoulusektorit. Korkeakoulujen itse- ja kokonaisarviointit yleistyivät arviointineuvoston perustamisen myötä. KKA jatkoi jo aikaisemmin omaksuttua kehittävän arvioinnin arviointitapaa. Korkeakoulujen arviointit institutionalisoituivat Suomessa KKA:n ja uusien yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien myötä vuonna 1997. (Huusko 2009; Pyykkö 2010.)

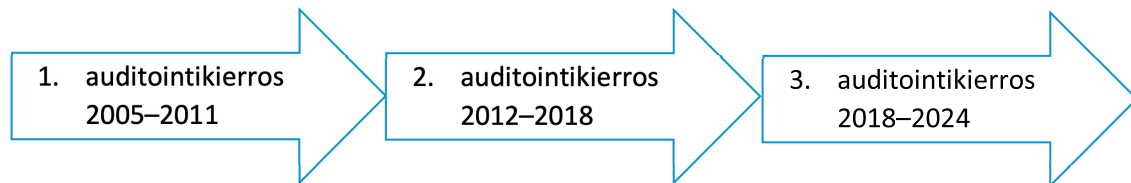
Vuosituhanne vaihteessa eurooppalaiset vaikutteet heijastuivat entistä voimakkaammin suomalaisten korkeakoulujen toimintaan. Kesäkuussa 1999 alkoi niin sanottu Bolognan prosessi. Vuonna 2000 perustettiin yhteiseurooppalainen laatuverkosto ENQA (*The European Network for Quality Assurance in Higher Education*), jonka tehtävänä oli tukea eurooppalaista yhteistyötä koulutuksen laadunarvioinnissa ja varmistuksessa. Berliinissä vuonna 2003 prosessi laajeni, ja keskeisenä tehdyssä julistuksessa oli vertailtavien tutkintojen ja yhteisten laadunvarmistusjärjestelmien rakentaminen. Berliinin julkilausuman allekirjoittaminen merkitsi Suomelle vahvaa sitoutumista akkreditointi, sertifiointi- tai muun vastaavan järjestelmän vaatimukseen. Opetusministeriön asettaman Korkeakoulutuksen laadunvarmistus -työryhmän muistiossa vuonna 2004 suositeltiin suomalaisten korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien systematisointia ja laadunvarmistusjärjestelmien auditointien aloittamista. (Huusko 2009; Pyykkö 2010.)

Ensimmäisellä ja toisella auditointikierroksella painotettiin laadunhallintajärjestelmiä

Korkeakoulujen arviointineuvosto aloitti laadunvarmistusjärjestelmien pilottiauditoinnit vuonna 2005. Arviointit loivat pohjan laadunvarmistuksen leviämislle suomalaisissa korkeakouluissa. (Huusko 2009.) Ensimmäisellä (2005–2011) ja toisella auditointikierroksilla (2012–2018) painotettiin laadunhallintajärjestelmiä ja laadunhallinnan systemaattisuutta. Ensimmäisen auditointikierroksen erityisenä tavoitteena oli tukea korkeakoulujen laadunhallintajärjestelmien kehittämistä vastaamaan eurooppalaisia laadunvarmistuksen periaatteita. Toisella auditointikierroksella korkeakoulun itsearviointin rooli korostui

entisestään ja huomio kohdentui korkeakoulun laatukulttuuriin. Korkeakoulu yhteisön (henkilöstö ja opiskelijat) ja sidosryhmien osallistaminen laatutyöhön nostettiin mallissa aiempaa merkittävämpään rooliin. Toisen auditointikierroksen mallissa painottui ensimmäistä kierrosta vahvemmin strategisen johtamisen ja ohjauksen rooli osana laadunhallintajärjestelmää ja toiminnan kehittämistä. Korkeakoulujen laatutyön vaikuttavuudesta haluttiin myös yhä enemmän konkreettisia esimerkkejä. (Moitus ym. 2020.) Toisella auditointikierroksella painotettiin koulutuksen laadunhallintaa, mikä konkretisoitui näytteinä eri koulutusohjelmista.

Toisen auditointikierroksen keskeisin tulos oli, että suomalaisissa korkeakouluissa oli suurelta osin toimivat laadunhallintajärjestelmät, jotka kytkeytyivät toiminnanohjaukseen ja strategiaan tavoitteisiin. Korkeakoulujen laadunhallintajärjestelmät tuottivat tietoa, joka tuki toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja suuntaamista. Korkeakoulujen keskeisimmät kehittämiskohteet olivat laadunhallinnan systematisointi, menettelytapojen yhtenäistäminen ja epätasaisuus laadunhallinnassa. Muita keskeisiä kehittämiskohteita korkeakouluissa olivat erityisesti strategisia tavoitteita tukevan seuranta- ja palautetiedon kerääminen sekä erinomaisten käytäntöjen levittäminen ja osaamisen hyödyntäminen korkeakoulu yhteisöjen sisällä. (Nordblad ym. 2019.)

Kolmas auditointikierros kannustaa uudistumaan

Käynnissä olevalla kolmannella auditointikierroksella (2018–2024) kannustetaan korkeakouluja kansainvälisyyteen, kokeiluihin ja luovaan ilmapiiriin korkeakouluissa. Yhtenä keskeisenä lähtökohtana uuden auditointimallin suunnittelutyössä ovat Euroopan yhteiset laadunvarmistuksen periaatteet (ESG 2015), jotka painottavat osaamista, opiskelijakeskeistä lähestymistapaa sekä tutkimukseen perustavaa koulutusta. Opiskelijakeskeisyyden lisäksi kolmannen kierroksen auditoinneissa painotetaan korkeakoulujen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Auditointimallin arviointialueet on haluttu kytkeä edeltäviä malleja vahvemmin korkeakoulujen kehittämiseen, kuten osaamiseen, uudistumiseen, hyvinvointiin ja vaikuttavuuteen. Auditoinneissa on tärkeää se, miten korkeakoulut ylläpitävät ja kehittävät perustehtäviensä laatua ja miten laadunhallintajärjestelmien tuottamaa tietoa hyödynnetään strategisten tavoitteiden saavuttamisessa ja toiminnan kehittämisessä. Korkeakoulujen auditoinneissa suuntaudutaan nykytilan analyysin lisäksi myös tulevaisuuteen. Arvioinnin yksi tehtävä on myös kehittymisen näkyväksi tekeminen. (Karvi 2019; Moitus ym. 2020.)

Bolognan prosessin jatkumisen myötä muun muassa eurooppalaiset korkeakoululiianssit, pienet osaamiskokonaisuudet ja jatkuva oppiminen haastavat suomalaisia korkeakouluja kehittämään laadunhallintajärjestelmiään. Myös kansallisesti ulkoiseen laadunhallinnan arviointiin halutaan uusia painotuksia, ja uusi malli pitäisi kytkeä jatkossakin korkeakoulusektorin ajankohtaisiin kehittämisen painopisteisiin. Kolmannen auditointikierroksen lähestyessä loppua on pohdittava yhdessä korkeakoulujen, opiskelijoiden, työelämän ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa, millaisella arviointimallilla suomalaisten korkeakoulujen kehittymistä tuetaan jatkossakin.

8 Lopuksi

Karvin tavoitteena on tuottaa suomalaisesta koulutuksesta tietoa, ymmärrystä ja osaamista, jotka lisäävät luottamusta ja johtavat viisaisiin ratkaisuihin niin paikallisella kuin kansallisella tasolla. Karvin laadunhallinnan tuen ja arvioinnin tavoitteena on osaltaan lisätä suomalaisen kasvatus- ja koulutusjärjestelmän toimivuutta, tukea toiminnan kehittämistä ja edistää oppijoiden yhdenvertaisuutta.

Laadunhallinta toimintana ulottuu varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Tämän julkaisun perusteella voi todeta, että laadunhallinta ja laadunhallinnan arviointi ovat eri vaiheissa eri koulutussektoreilla. Korkeakoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa laadunhallinnan arviointeja on toteutettu jo pitkään. Eurooppalaisilla prosesseilla ja laadunhallinnan viitekehyksillä on ollut ohjaava vaikutus erityisesti korkeakoulujen mutta myös ammatillisen koulutuksen laadunhallinnassa. Varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa painottuu tällä hetkellä laadunhallinnan tuki. Karvin toiminnan keskeinen lähtökohta on kytkeä tuki ja arviointi kunkin sektorin kehittämisen painopisteisiin.

Kehittävän arvioinnin periaatteille pohjautuva Karvin arviointitoiminta suuntautuu tulevaisuuteen ja käytetyt menetelmät ovat monipuolisia ja osallistavia. Kehittävässä arvioinnissa arviointiprosessilla ja arvioinnin tuloksilla on suuri merkitys, koska arvioinnilla halutaan aidosti tukea toiminnan kehittämistä.

Kentän toimijoiden ja keskeisten sidosryhmien osallistaminen laadunhallintaan ja laadunhallinnan arvioinnin suunnitteluun ja toteutukseen on tärkeää. Tavoitteena on, että laadunhallinta ja arviointi kytkeytyvät tarkoituksenmukaisella tavalla koulutusorganisaatioiden toimintaan, ja tukee koulutuksen kehittämistä sekä laadun jatkuvaa parantamista parhaalla mahdollisella tavalla. Laatukulttuuri päiväkodeissa, oppilaitoksissa ja korkeakouluissa ei synny tyhjästä vaan on osallistavan työn tulos.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 932/2014.

ESG 2015. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels, Belgium.

EQAVET 2009. European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training (EQAVET). Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalaisen viitekehyksen perustamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti 18.6.2009.

Harjunen, E., Hietala, R., Lepola, L., Räisänen, A. & Korpi, A. 2017. Arvioinnilla luottamusta – Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjien laadunhallinta- ja itsearviointikäytänteet. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 3:2017.

Harkoma, S., Vlasov, J. & Marjanen, J. 2021. Varhaiskasvatuksen kansallisten arviointityökalujen pilotointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 13:2021.

Huusko, M. 2009. Itsearviointi suomalaisissa yliopistoissa: arvoja, kehittämistä ja imagon rakentamista. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 46.

Karvi 2019. Korkeakoulujen auditointikäsikirja 2019–2024. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 19:2019.

Karvi 2020. Kansallisen arviointitoiminnan tuloksia koulutusjärjestelmän tilasta 2020. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tiivistelmät 19:2020.

Karvonen, J. 2010. Laadunhallinta opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Kuntaliitto.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017.

Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta 1295/2013.

Lukiolaki 714/2018.

Löfström E. 2005. Selvitys laadunhallinnan tilasta. Opetushallitus.

Mikkola, A., Repo, L., Vlasov, J., Paananen, M. & Mattila, V. 2017. Varhaiskasvatuksen arvioinnin nykytila. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 22:2017.

Moitus, S. & Kamppi, P. 2020. Kehittävä arviointi Kansallisessa koulutuksen arviointikeskuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tiivistelmät 8:2020.

Moitus, S., Hämäläinen, K., Nordblad, M., Saarilampi, M.-L. & Virtanen, A. 2020 Role of ENQA in the development of evaluation activities and internationalisation of higher education in Finland. Teoksessa M. Kelo, A. Gover & A. Jasper (toim.) 20 years ENQA. Advancing quality in European higher education: celebrating 20 years of ENQA. Brussels, Belgium, 37–44.

Nordblad, M., Apajalahti, T., Huusko, M. & Seppälä, H. 2019. Laatu hallussa. Yhteenveto korkeakoulujen auditoinneista 2012–2018. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tiivistelmät 8:2019.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2011–2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:9.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Perusopetuksen laatukriteerit: Perusopetuksen, perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukriteerit. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:29.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019. Kohti huippulaatua: Ammatillisen koulutuksen laatustrategia vuoteen 2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:29.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 19.5.2021: *Lukion laatu- ja saavutettavuusohjelma parantamaan lukiokoulutuksen laatua ja edistämään lukiolaisten hyvinvointia*. Saatavilla (25.8.2021): <https://minedu.fi/-/lukion-laatu-ja-saavutettavuusohjelma-parantamaan-lukiokoulutuksen-laatu-ja-edistamaan-lukiolaisten-hyvinvointia>

Perusopetuslaki 628/1998.

Pyykkö, R. 2010. Korkeakoulujen arviointitoiminnan tausta ja kehitysvaiheet. Teoksessa E. Korkeakoski ja P. Tynjälä (toim.) Hyötyä ja vaikuttavuutta arvioinnista. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 50, 61–75.

Räisänen A., Frisk T., Hietala R., Huttunen M., Korpi A. & Koski L. 2015. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tila. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisuja 20:2015.

Valtioneuvosto 2021. Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko 2021. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:24.

Varhaiskasvatustilaki 540/2018.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 24:2018.

Yliopistolaki 558/2009.

KARVI

Kansallinen koulutuksen
arviointikeskus
PL 380 (Hakaniemenranta 6)
00531 HELSINKI
kirjaamo@karvi.fi
vaihte: 029 533 5500
karvi.fi